

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

245441

แนวคิดและบทบาททางการเมืองของ พันเอก สนธิศักดิ์ ศรีสังคน

นางเบญจมาภรณ์ สันพงษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

600249615

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

245441

แนวคิดและบทบาททางการเมืองของ พันเอก สมคิด ศรีสังคม

นางเบญจมาภรณ์ ตันหยง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

Political Concept and Roles of Colonel Somkid Sreesangkom

Mrs. Benjamaporn Tunyong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of The Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวคิดและบทบาททางการเมือง ของพันเอกสมคิด ศรีสังคม
ชื่อและนามสกุล นางเบญจมาภรณ์ ตันหยง
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. รุ่งพงษ์ ชัยนาม
2. รองศาสตราจารย์ ดร. เส็นีย์ คำสุข

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. รุ่งพงษ์ ชัยนาม)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เส็นีย์ คำสุข)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
การเมืองการปกครอง สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิศวรวิธานนท์)

วันที่ 11 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2553

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวคิดและบทบาททางการเมืองของพันเอก สมคิด ศรีสังคม

ผู้วิจัย นางเบญจมาภรณ์ ตันหยง **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งพงษ์ ชัยนาม (2) รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสูข

ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

245441

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) แนวคิดและบทบาททางการเมืองของพันเอก สมคิด ศรีสังคม ช่วง พ.ศ. 2512 – 2549 ในภาวะความเป็นผู้นำทางการเมืองไทย (2) แนวคิดและบทบาททางการเมืองของพันเอก สมคิด ศรีสังคม ช่วง พ.ศ. 2512 – 2549 ที่มีอิทธิพลต่อการเมืองและสังคมไทย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้การวิจัยเอกสารประกอบ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือพันเอก สมคิด ศรีสังคม ใช้การวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัยในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) พันเอกสมคิด ศรีสังคม เป็นบุคคลแรก ๆ ที่นำแนวคิดทางการเมืองแบบสังคมนิยมประชาธิปไตยเข้ามาเผยแพร่ คือ การสร้างรัฐสวัสดิการที่คนจนและคนส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมใช้อำนาจทางการเมือง และมีแนวคิดท้องถิ่นและภูมิภาคนิยมที่เน้นการแก้ปัญหาสำคัญๆ โดยเฉพาะความยากจนของคนในภาคอีสาน และมีบทบาททางการเมืองที่สำคัญ คือ การเป็นหัวหน้าพรรคการเมือง “ฝ่ายซ้าย” คือพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย ที่อยู่ในฐานะพรรคการเมืองฝ่ายค้านในช่วง พ.ศ.2518-2519 บทบาทในฐานะประธานคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตย (ครป.) คนแรกใน พ.ศ.2524 บทบาทสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญของจังหวัดอุดรธานี พ.ศ.2539-2540 และบทบาทสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุดรธานีระหว่าง พ.ศ.2543-2549 และ (2) แนวคิดและบทบาททางการเมืองของพันเอกสมคิด ศรีสังคม มีอิทธิพลต่อสังคมและการเมืองไทยทั้งในด้านบวกและในด้านลบ ในด้านบวก คือ นักการเมืองและพรรคการเมืองบางส่วนในช่วงเวลาต่อมา ได้นำมากำหนดเป็นนโยบายของพรรคและนโยบายหาเสียงเลือกตั้งไปในแนวทางสังคมนิยมประชาธิปไตยจนเกิดความแพร่หลายต่อเนื่องมา ในด้านลบ คือ ได้เกิดการต่อต้านในหลายรูปแบบจากกลุ่มและพรรคการเมือง “ฝ่ายขวา”

คำสำคัญ แนวคิด บทบาททางการเมือง พันเอกสมคิด ศรีสังคม

Thesis title: The Political Concepts and Role of Colonel Somkid Srisangkom

Researcher: Mrs. Benjamaporn Tanyong; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government); **Thesis advisors:** (1) Dr. Rungpong Jayanama, Associate Professor;

(2) Dr. Senee Comsook, Associate Professor; **Academic year:** 2009

Abstract

245441

The objectives of this research were to study: (1) the political concepts and role of Colonel Somkid Srisangkom as a political leader from 1969 to 2006; and (2) the influence of the political concepts and role of Colonel Somkid Srisangkom as a political leader from 1969 to 2006 on Thai society and Thai politics.

This was a qualitative research based on documentary research and data from structured interviews with Colonel Somkid Srisangkom himself. Data were analyzed through descriptive analysis.

The results showed that (1) Colonel Somkid Srisangkom was one of the first Thai politicians to popularize democratic socialism with the idea of building a welfare state in which poor people and the majority could participate in using their political power. Colonel Somkid Srisangkom's political concepts also included localism and regionalism with an emphasis on solving major problems, in particular poverty in the northeastern region of Thailand. Colonel Somkid Srisangkom's major political role was as leader of a political party, because he was the head of the Socialist Party of Thailand that was a part of the opposition in 1975-1976, the first chairman of a committee to campaign for revising the constitution to make it more democratic in 1981, member of the constitutional assembly of Udon Thani Province in 1996-1997, and senator of Udon Thani from 2000 to 2006. (2) The political concepts and role of Colonel Somkid Srisangkom had both positive and negative influences on Thai society. The positive influence was that some politicians and political parties adopted ideas from the concept of democratic socialism as part of their policies and campaigns. The negative impact was that there were many forms of opposition to the concept of democratic socialism from more conservative or rightist groups and political parties.

Keywords: concept, political role, Colonel Somkid Srisangkom

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งพงษ์ ชัยนาม อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คณะกรรมการสอบทุกท่าน รองศาสตราจารย์ธโรธร ตู้อองคำ ที่ได้ให้คำแนะนำในการทำวิจัยมาตั้งแต่เริ่มแรก เจ้าหน้าที่หน่วยเลขานุการกิจทุกท่าน ขอขอบพระคุณ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้จัดสรรทุนอุดหนุนในการทำวิทยานิพนธ์(ภาคพิเศษ) ประจำปี 2550

ขอขอบพระคุณอย่างยิ่งสำหรับ พันเอกสมคิด ศรีสังคม ในความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล รวมถึงการช่วยตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาที่ผู้วิจัยค้นคว้ามาอีกชั้นหนึ่ง

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสมาน คุณแม่ก๊อบ เกวฑิพิทย์ ผู้สนับสนุนส่งเสริมการศึกษาของลูก ทำให้ลูกมีโอกาสที่ดีในชีวิตเสมอมา ขอขอบคุณคุณย่าสุรินทร์ ตันหยง คุณนิ่มนวล เขยขุนทด และคุณเอกชัย ตันหยง สำหรับความช่วยเหลือในการดูแลบุตรและความเสียสละต่อครอบครัวมาโดยตลอด คุณลักษณะ เกวฑิพิทย์ที่ให้คำแนะนำในการทำวิจัย ขอขอบใจ ด.ช.ปั้นลม-ด.ช.ปั้นหยา ตันหยง ลูกชายทั้งสองที่เป็นแรงบันดาลใจ การทำวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ตรงหลากหลายแง่มุม ไม่ได้รับเพียงเฉพาะคำตอบของการวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยจึงตั้งใจว่าจะนำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับครั้งนี้ ไปใช้ในการพัฒนางานครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

เบญจมาภรณ์ ตันหยง

เมษายน 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับสังคมนิยม	8
แนวคิดท้องถิ่นนิยม	20
แนวคิดชาตินิยม.....	21
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท.....	23
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง	31
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	53
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	58
ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย	58
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	60

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
ประวัติความเป็นมาของ พันเอก สมคิด ศรีสังคม	61
ประวัติการทำงานของ พันเอก สมคิด ศรีสังคม	64
แนวคิดและบทบาททางการเมืองของพันเอก สมคิด ศรีสังคม ช่วง พ.ศ. 2512- 2549 ในภาวะความเป็นผู้นำทางการเมืองไทย	95
แนวคิดและบทบาททางการเมืองของพันเอก สมคิด ศรีสังคม ช่วง พ.ศ. 2512- 2549 ที่มีอิทธิพลต่อสังคมและการเมืองไทย	105
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	120
สรุปผลการวิจัย	120
อภิปรายผลการวิจัย.....	123
ข้อเสนอแนะ	133
บรรณานุกรม	136
ภาคผนวก	141
ก ผลงานของ พันเอก สมคิด ศรีสังคม	142
ข แบบสัมภาษณ์	153
ประวัติผู้วิจัย	157